

Kulturní sympozium v Budapešti 15.-17. října 1985

Zpráva předsedy Mezinárodní helsinské federace pro lidská práva Karla Schwarzenberga a jejího generálního tajemníka Geralda Naglera o nezávislém Kulturním sympoziu v Budapešti

Mezinárodní helsinská federace pro lidská práva (IHF) je nevládní organizace, která prosazuje dodržování lidských práv signatářskými státy helsinského Závěrečného aktu.

IHF zaštiťuje národní helsinské výbory pro lidská práva v Rakousku, Kanadě, Dánsku, Spolkové republice Německo, Francii, Nizozemsku, Norsku, Švédsku, Švýcarsku a Spojených státech.

V návaznosti na setkání Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE) IHF již zorganizovala semináře v Madridu a v Ottawě. Bylo samozřejmostí, že u příležitosti Evropského kulturního fóra, prvního setkání KBSE v zemi Varšavské smlouvy, si přála uspořádat během zahajovacích dnů kulturní sympozium. Předpokládali jsme, že v Budapešti budou platit tytéž směrnice pro činnost nevládních organizací, jimiž se řídila madridská konference hodnotící dodržování Helsinské dohody.

Naším záměrem bylo otevřeně probrat otázky evropské kultury, abychom si upřesnili a rozšířili dosavadní záměry. Uspořádali jsme diskusní panel a pozvali na něj prominentní mezinárodní spisovatele: Susan Sontagovou, Françoise Bondyho, Hanse Magnuse Enzensbergera, Alaina Finkielkrauta, Timothyho Gartona Ashe, Jiřího Grušu, Danila Kiše, Györgyho Konráda, Amose Oza a Pera Wästberga.

Sympozium mělo dvě obecná témata: Spisovatelé a jejich integrita a Budoucnost evropské kultury. Měli se ho zúčastnit členové IHF a jejích národních výborů, delegáti oficiálního fóra, zástupci mezinárodního tisku a zájemci z řad maďarských občanů.

Pro konferenci jsme pronajali konferenční místnost v prostorném hotelu v centru Budapešti. Všichni účastníci a členové panelu, skupina více než 50 osob, dorazili ze zahraničí bez jakýchkoli potíží. Avšak den před zahájením programu, 14. října, jsme byli informováni, že konferenční místnost nebudeme mít k dispozici. I pronájem dalších místností nám brzy zrušili.

Během jednání s ministerstvem zahraničí jsme byli požádáni, abychom písemně požádali o povolení uspořádat setkání na pronajatém veřejném místě. Naše žádost byla zřejmě posuzována na vysoké úrovni. Po několika hodinách jsme obdrželi oficiální zamítnutí, potvrzené ještě týž večer maďarskými představiteli na tiskové konferenci Evropského kulturního fóra.

Jako důvod odmítnutí bylo uvedeno, že „maďarská vláda nemůže garantovat zajištění podmínek pro konání setkání iniciovaného soukromými osobami či soukromými organizacemi“ a že „setkání by ... mohlo narušit atmosféru a činnost Fóra“.

Symposium se však přesto konalo, a to v soukromých bytech, přičemž účast dosahovala počtu 150 až 200 lidí. Místnosti byly přeplněné, lidé posedávali na židlích i na zemi – atmosféra byla velmi srdečná a zároveň elektrizující. Všichni účastníci si uvědomovali, že se stali součástí jedinečné historické události.

Poprvé se v zemi Varšavské smlouvy soukromí občané z mnoha zemí – Rakouska, Kanady, Československa, Dánska, Spolkové republiky Německo, Francie, Maďarska, Nizozemska, Norska, Rumunska, Švédska, Švýcarska, Jugoslávie a Spojených států – setkali svobodně, bez omezení, aby diskutovali a projevovali své názory, a to v téže stejné době, kdy členové 35 vlád pořádali mezivládní konferenci.

Doufáme, že bude následovat mnoho dalších podobných setkání, kde občané z Východu i Západu budou moci svobodně a nerušeně diskutovat, i vzájemně nesouhlasit, jak odpovídá duchu mezinárodní spolupráce symbolizované helsinským Závěrečným aktem.

Karl von Schwarzenberg
předseda

Gerald Nagler
generální tajemník